

Riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) on ühiskonna arengus võtmetähtsusega tegur, mis on oluline osa ka riigi infosüsteemist. Tänapäeval ei piisa lihtsalt tehnoloogia olemasolust ja kasutuselevõtust – oluline on ka selle efektiivne juhtimine, et tagada strateegiline paindlikkus, tööprotsesside turvalisus, riigieelarve vahendite säästlik kasutamine ja teenuste jätkusuutlikkus. IKT juhtimine on oluline mitte ainult igapäevase töö sujuvuse tagamiseks, vaid ka innovatsiooni võimaldamiseks, majanduse digitaliseerimiseks ning turvalisuse ja usaldusvääruse kindlustamiseks. Selleks on üha olulisem arendada välja selge ja ühtne õigusraamistik, mis reguleerib riigi infosüsteemi ja sellega seotud IKT-süsteemide rakendamist, haldamist, kaitsmist ja arengut ning aitab vähendada seotud õiguslikke riske.

Riigi infosüsteem toimib ja riigi IKTd juhitakse praegu hajusalt. Seetõttu puudub praktikas riigi IKT haldusalaülestest lahendustest terviklik ja läbipaistev ülevaade – mis on tehtud, mis töös ja planeerimisel. Teada on see, et mitu asutust dubleerib sarnaseid funktsioone, mis ei ole ressursisäästlik. Ei ole aga selgust, kui palju asutuste vahel IKT-lahendusi dubleeritakse. See tähendab omakorda, et puudub ülevaade, millised infosüsteemid ja registrid milliste (otseste avalike) teenuste osutamiseks on seotud. Samuti puudub terviklik ülevaade riigi IKT-lahendustega seotud kuludest.

Dubleerimisel ja digiriigi üldiste nõuete mittetäitmisel on digiriigile väga suur mõju, sealhulgas mainele ja ressursside jätkusuutlikule kasutamisele. Selline käitumine tuleb riigis lõpetada. IKT-arendusprojekte tuleb teha läbimõeldult ning jätkusuutlikult. Riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste arendusprojektide määruse eesmärk on tagada IKT juhtimises efektiivsus ning taaskasutada IKT-lahendusi, vältides ebavajalikku dubleerimist ja ressursikulu. Eri osapooltel tekib terviklik riigi infosüsteemi projektide vaade – mis on haldusalaüleselt tehtud, mis töös ja planeerimisel, ning läbipaistvus saavutatakse ka baasrahastusest tehtavate IKT-projektide puhul. Eelnõu mõjutab nii majandust, e-riiki kui ka avalikku sektorit, kuivõrd selle tulemusena kasutatakse piiratud ressursse läbipaistvalt, mõistlikumalt ja paremini, vältides dubleerimist. IKT-süsteemide haldamine peab olema tõhus, et vältida ressursi raiskamist ning tagada rahaline jätkusuutlikkus. Tuleb pühendada tähelepanu süsteemide optimeerimisele, et need töötaksid tõhusalt ega põhjustaks liigseid kulusi. Määruse mõju avaldub eelkõige riigi IKT juhtimise ühtlustamises ja läbipaistvuse suurenemises, arendusprojektide paremas kooskõlastamises ning dubleerimise vähenemises, mis omakorda toetab kuluefektiivsust, teenuste kvaliteeti, koostoimet ja turvalisust.

Määrusega tehtavad muudatused võivad Justiits- ja Digiministeriumi osakondades kaasa tuua täiendavat töökoormust arendusprojektide kooskõlastamise ja aruandlusega. Ettevõtjate halduskoormust eelnõu ei mõjuta.

Määruse kehtestab justiits- ja digiminister ning selle sisuks on riigi infosüsteemi infotehnoloogilise auditeerimise kord ja riigi infosüsteemiga seotud arendusprojektide algatamisele, elluviimisele ja aruandlusele sätestatud nõuded.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM) digiriigi osakonna IT-õiguse talituse juhataja Stina Avvo (kontakt stina.avvo@justdigi.ee), sama talituse nõunik Alar Teras (alar.teras@justdigi.ee), sama osakonna teenuste talituse juhataja Maris Leivategija (maris.leivategija@justdigi.ee), sama talituse nõunik Heija-Liis Ristikivi (heija-liis.ristikivi@justdigi.ee), sama osakonna digiriigi poliitika ja arenduse talituse juhataja Birgit Lüüs-Jakobs (birgit.luus-jakobs@justdigi.ee), sama osakonna IKT rahastamise talituse juhataja Margo Keerme (margo.keerme@justdigi.ee), sama osakonna AI ja andmete talituse juhataja Ott Velsberg (ott.velsberg@justdigi.ee), digitaristu ja küberturvalisuse osakonna riikliku IKT taristu talituse juhataja Erik Janson (erik.janson@justdigi.ee), sama osakonna riikliku küberturvalisuse talituse küberriskide halduse juht Irina Klementi (irina.klementi@justdigi.ee) ning kantsleri nõunik Evar Sõmer (evar.somer@justdigi.ee).

Digiriigi valdkonna eest vastutab asekanstler Lauri Luht (lauri.luht@justdigi.ee) ning digitaristu ja küberturvalisuse valdkonna eest vastutab asekanstler Tõnu Grünberg (tõnu.grünberg@justdigi.ee).

Eelnõu ja seletuskirja keeletoimetas Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega ega muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppe aluspõhimõttega nr 23 (ressursside efektiivsemaks kasutamiseks ja avaliku sektori küberturvalisuse parandamiseks konsolideerime riigi IT-teenused ning laiendame kesksel töökohateenust ja riigipilve teenust) ja tegevusega nr 165 (konsolideerime samalaadseid andmeid sisaldavad ja sarnaseid protsesse pakkuvad riigi e-teenuste platvormid). Vabariigi Valitsuse tööplaanis vastab sellele tegevus nr 514 IKT juhtimise raamistikuga kinnitamisest. Teemaga on seotud ka tegevused nr 513 (IKT juhtimise raamistikuga juhiste ja suundade andmine ühtseks digiriigi juhtimiseks ning dubleerimise vältimiseks), nr 571 (IKT juhtimise raamistikuga juhiste ja suundade andmine ühtseks digiriigi juhtimiseks ning dubleerimise vältimiseks) ja nr 586 (ühtseks digiriigi juhtimiseks ning dubleerimise vältimiseks IKT juhtimise raamistikuga juhiste ja suundade andmine).

Määruse volitusnorm tuleneb avaliku teabe seaduse (AvTS)¹ § 43² lg-st 2. Selle kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada riigi infosüsteemi infotehnoloogilise auditeerimise korra ja nõuded riigi infosüsteemiga seotud arendusprojektide algatamisele, läbiviimisele ja aruandlusele. Valdkonna eest vastutab justiits- ja digiminister vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS)² § 49 lg 1 punktile 1, § 59 lg-le 1 ning peaministri 12.08.2024. a korraldusele nr 88 „Ministrite pädevus ministeeriumi juhtimisel ja ministrite vastutusvaldkonnad“³ punktile 2.: Seega saab justiits- ja digiminister vastu võtta määruse,

¹ Avaliku teabe seadus – RT I, 05.07.2025, 3.

² Vabariigi Valitsuse seadus – RT I, 07.05.2025, 9.

³ Peaministri 12.08.2024. a korraldus nr 88 „Ministrite pädevus ministeeriumi juhtimisel ja ministrite vastutusvaldkonnad“, muudetud 31.02.2025 – RT III, 01.04.2025, 5.

millega kehtestab riigi infosüsteemi infotehnoloogiliste arendusprojektide ja nende auditeerimise korra. Lisaks VVS § 46 lg 6 alusel on justiits- ja digiministril õigus moodustada nõuandva õigusega komisjone ja nõukogusid. Määruses on need mainitud kui riiklik IKT-juhtkogu ja nõukojad, mis on moodustatud JDMi valitsemisala teemadel (vt VVS § 59 lg-t 1).

Tegemist on uue määruse eelnõuga, mistõttu sellel puudub varasem redaktsioon.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus antakse AvTSi § 43² lõike 2 ja VVS § 46 lõike 6 alusel. Eelnõu koosneb neljast peatükist.

Esimeses peatükis on üldsätted, mis koosnevad kuuest paragrahvist.

Esimeses paragrahvis on sätestatud määruse eesmärk ning **teises paragrahvis** on sätestatud määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse riigi infosüsteemi infotehnoloogilise auditeerimise kord ja nõuded riigi infosüsteemiga seotud arendusprojektide algatamisele, elluviimisele ja aruandlusele. Need nõuded on vajalikud selleks, et tagada üle riigi IKT ühetaoline ja jätkusuutlik juhtimine.

Määruse eelnõu on üks osa suuremast IKT juhtimise visioonist, mis hõlmab eri teemasid. Suuremas raamistikus on hetkeolukorra parima teadmise alusel plaanis kajastada järgmiseid teemasid:

- 1) kõnesoleva määruse vastuvõtmine: defineerime riigis IKT põhilised põhimõtted ja arendusprojektide protsessid;
- 2) avalike teenuste delegeerimine erasektorile: vähendame riigi halduskulusid, suurendame koostööd erasektoriga ning panustame seeläbi majanduskasvui;
- 3) keskkete kohustuslike komponentide, teenuste ja toodete defineerimine: tagame, et need võetakse arendustel aluseks ja neid ei dubleerita;
- 4) riigi IT juhtimise (võimalik) ümberkorraldamine: vähendame riigi IT-majade ja riigi IT-töökohtade arvu viisil, mis tagaks riigi keskkete teenuste jätkusuutlikkuse ning küberkaitse selge ja piiritletud fookuse;
- 5) tugiteenuste kataloogi uuendamine koostöös Rahandusministeeriumiga (RaM): uuendame riigi tugiteenuste selgitusi ja klassifikatsioone. IKT valdkonna erihuvi on vaadata laiemalt IKT vaadet, mitte ainult riigi tugifunktsioonide vaadet.

Määruse eelnõuga viiakse ellu esimese punkti tegevused. Teised punktid on töös ning nende jaoks vajalik õigusloome toimub eraldi pärast asjaomaste lahenduste leidmist ja kokkulepete saavutamist.

Kolmandas, neljandas ja viiendas paragrahvis selgitatakse määruses kasutatud termineid. Nende paragrahvide eesmärk on tekitada ühene arusaamine kasutatavatest terminitest, et mõista määruse sisu ühtemoodi. Riigi infosüsteem eraldi definitsiooni ei vaja selles määruses, kuivõrd selle definitsioon on väljatoodud AvTS § 43² lg-s 1. Määruses lähtutakse AvTS definitsioonist.

Kuues paragrahv sätestab kaheksa olulist põhimõtet, mida tuleb IKT-arendusprojektides järgida. Tegemist on põhimõtetega, mis on IKT-arendusprojektide ettevalmistamise ja elluviimise aluseks. Põhimõtted on olulised, et saavutada soovitud digiriik ning täita digiriigile

seatud eesmärgid. Need tagavad säästliku arenduse koos mõistliku ressursikasutuse, turvalisuse ja märkimisväärse mõjuga ühiskonnale. Sättes on esitatud tähestikulises järjekorras ja samaväärse tähtsusega järgnevad põhimõtted:

- 1) dubleerimiskeeld – ei arendata uut infosüsteemi, alamsüsteemi või IKT-teenust, mis dubleerib olemasolevat riigi loodud, hallatavat ja keskseks määratud IKT komponenti, teenust või -funktsiooni;
- 2) eesmärgipärasus ja mõjus – IKT-arendusprojekti välja töötades keskendutakse teenuse või protsessi reaalse väärtuse kasvatamisele, parandades tulemuslikkust, vähendades kõigil osalistel kulukust, parandades teenuse kättesaadavust või maandades riske. Iga projekti puhul näidatakse selgelt, milline mõõdetav muutus sellega saavutatakse ning kuidas see toetab organisatsiooni või riigi strateegilisi eesmärgid;
- 3) teenuste loomine tellimusepõhiselt – IKT arendusprojekt põhineb selgel ja tõendatud ühiskondlikul vajadusel, mida toetavad ka riigi strateegilised eesmärgid;
- 4) kasutajakesksus – IKT-arendusprojekt lähtub kasutaja vajadustest, võimaldades digiteenust lihtsalt kasutada ning mõista, kuidas teenus toimib ja mida seda rakendades teha saab;
- 5) kulutõhusus ja vastutustundlikkus – IKT-arendusprojekti kavandades ja ellu viies kasutatakse ressursse tõhusalt ning jätkusuutlikult, vältides raiskamist ja liigset bürokraatiat, seatakse eesmärk hoida riigi pikaajalised kulud võimalikult väikesed ning kaalutakse võimalust, et digiteenust pakub erasektor;
- 6) paindlikkus – IKT-arendusprojektiga loodavad infotehnoloogilised lahendused kavandatakse ja viiakse ellu nii, et oleks tagatud nende pikaajaline toimivus, infosüsteemide hooldatavus ja uuendatavus, mis võimaldab projekti asjakohasuse ja tulemuslikkuse kindlustamiseks reageerida muutuvatele oludele, ohtudele ja tehnoloogilisele arengule;
- 7) partnerite kaasamine – IKT-arendusprojekti ellu viies tehakse tihedat koostööd asjassepuutuvate valdkondade spetsialistide, ametkondade ja huvigruppidega, sealhulgas akadeemiliste asutustega, era- ja mittetulundussektoriga, et tagada mitmekülgne ja kvaliteetne projekti tulemus;
- 8) turvalisus ja toimepidevus – IKT-arendusprojekti algatades võetakse arvesse küber- ja julgeolekuohtusid, üleriigilist riskianalüüsi, geopoliitilist olukorda, sõltuvust digitaalsetest lahendustest ning tehnoloogilist arengut, mis võimaldab sujuvat ja turvalist andmevahetust ning toimimist koos teiste riigi infosüsteemi komponentide ja teenustega.

Teises peatükis on sätestatud riikliku IKT-juhtkogu ja seda teenindavate üksuste ülesanded.

Paragrahvis 7 sätestatakse riikliku IKT-juhtkogu eesmärgid ja ülesanded. Tegemist on sisult nõuandva õigusega koguga.

Paragrahvi 7 lõike 1 kohaselt on juhtkogu eesmärk juhtida IKT-arendusprojektide algatamist, elluviimist ja auditeerimist, et tagada määruse eelnõus kirjeldatud põhimõtete üleriigiline rakendamine.

Sama paragrahvi lõikes 2 on nimetatud IKT-juhtkogu ülesanded selle eesmärgi saavutamiseks:

- kinnitada IKT-arendusprojekte hõlmav riigi IKT-arenduste plaan;
- koordineerida asutuste IKT-arendusi, kontrollides käesoleva määruse eelnõu § 3 põhimõtetele vastavust, ja tagada riigis terviklik lähenemine;
- vajadusel suunata IKT-arendusprojekte valdkondlikesse nõukodadesse;

- jälgida riigi IKT-arenduste plaani, IKT-arendusprojektide ja esitatud suuniste elluviimist.

Paragrahvis 8 sätestatakse riikliku IKT-juhtkogu koosseis.

Paragrahvi 8 lõike 1 kohaselt koosneb juhtkogu ministeeriumite kantsleritest, kes on selleks oma nõusoleku andnud. Kantslerite tasand on juhtkogu koosseisu jaoks parim, kuna kantslerid juhivad oma ministeeriumi struktuuriüksuste tööd, koordineerivad oma ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste tegevust ja korraldavad oma ministeeriumi asjaajamist (VVS § 53 lg 1). Seetõttu on kantslerite tasandil võimalik arutada ja kokku leppida riigi IKT-arenduste plaani tegevused koos prioriteetsusastmega. Nende mõju on vajalik, et otsuseid oma haldusalas efektiivselt ellu viia.

Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt juhib juhtkogu JDMi kantsler või tema äraolekul tema ametlik asendaja. Juhtkogu juhi valikul lähtuti VVSi § 59 lg-st 1, mille kohaselt on JDMi ülesanne muu hulgas digiühiskonna poliitika kavandamine ja elluviimise koordineerimine, avalike e-teenuste arendamise koordineerimine ja nende ühtse platvormi arendamine, digiteadmiste arendamine, digiarengu ja küberturvalisuse üleriigiline korraldamine ja järelevalve, riigi infosüsteemide, sealhulgas andmepoliitika kujundamine ja koordineerimine, keskkete võrgu- ja infosüsteemide arendamise koordineerimine ning telekommunikatsiooni korraldamine. Selle kohaselt on ka juhtkogu korraldamine, sh selle juhtimine, JDMi ülesanne. Seetõttu on selline kogu loomisel ka JDMi haldusalasse.

Paragrahvis 9 sätestatakse riiklikku IKT-juhtkogu teenindavad üksused ja nende ülesanded.

Paragrahvi 9 lõike 1 kohaselt teenindavad juhtkogu JDMi digiriigi osakond⁴ ning digitaristu ja küberturvalisuse osakond⁵ oma valdkonna teadmiste piires.

JDMi pädevusse digiarengu alal kuulub⁶:

- 1) avaliku sektori digiarengu juhtimine, korraldamine, edendamine ja koordineerimine;
- 2) avalike teenuste ja infosüsteemide arenduse koordineerimine;
- 3) üleriigiliste digilahenduste arendamise ning jagatud infotehnoloogiateenuste osutamise korraldamine;
- 4) IKT valdkonna välisvahendite koordineerimine ning IKT rahastusega seotud ekspertnõustamine üle riigi;
- 5) andme- ja tehisintellektialase digiarengu koordineerimine ja elluviimine;
- 6) IKT-oskuste arendamise korraldamine ja koordineerimine;
- 7) digiarengualane väliskoostöö ja kogukonna teadlikkuse tõstmine;
- 8) vastava poliitika ja arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;

⁴ Digiriigi osakonna põhimäärus. https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2025-11/Digiriigi%20osakonna%20p%C3%B5him%C3%A4%C3%A4rus_0.pdf (22.12.2025)

⁵ Digitaristu ja küberturvalisuse põhimäärus. <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2025-03/Digitaristu%20ja%20k%C3%BCberturvalisuse%20osakonna%20p%C3%B5him%C3%A4%C3%A4rus%20%281%29.pdf> (22.12.2025)

⁶ Vabariigi Valitsuse 23.12.1996. a määrus nr 319 „Justiits- ja Digiministeeriumi põhimääruse kinnitamine“ – RT I, 16.09.2025, 18. Punkt 14¹.

- 9) IKT-õigusealane koostöö ning nõustamine digiriigi arengu juhtimise, korraldamise ja edendamise eesmärgil.

Nende ülesannete täitmiseks on digiriigi osakonnas viis talitust: AI ja andmete talitus, IT-õiguse talitus, teenuste talitus, IKT rahastuse talitus ning digiriigi poliitika ja arenduse talitus.

JDMi pädevusse riikliku küberturvalisuse korraldamise ja telekommunikatsiooni valdkonnas kuulub⁷:

- 1) üleriigilise küberturvalisuse tagamise juhtimine, korraldamine, edendamine ja koordineerimine nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt;
- 2) vastava küberturvalisuse poliitika ja arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;
- 3) telekommunikatsiooni poliitika ja riigi arengukavade väljatöötamine ning nende elluviimise ja tulemuslikkuse seire, algatuste eestvedamine;
- 4) koostöö korraldamine rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Digitalistu ja küberturvalisuse osakonnas on nende ülesannetega kolm talitust: riikliku IKT taristu talitus, riikliku küberturvalisuse talitus ning sideturgude talitus.

Paragrahvi 9 lõike 2 kohaselt on teenindavate üksuste ülesanded järgmised:

- valmistada ette riikliku IKT-juhtkogu kohtumised;
- kontrollida määruse eelnõus nimetatud nõuete täitmist IKT-arendusprojektides;
- suunata arendusprojekt vajaduse korral nõuete kontrolliks asjaomasesse nõukotta;
- valmistada ette ja juhtida nõukoja kohtumisi, vajaduse korral kaasata asjakohaseid osalisi ja eksperte.

Paragrahvis 10 sätestatakse kolm nõukoda, mille minister kokku kutsub JDMi valitsemisalasse – andmenõukogu, IT-arhitektuurinõukogu ning teenusearenduse nõukogu. Tegemist on nõuandva õigusega kogudega.

Andmenõukoda on kogu, mida juhib JDMi AI ja andmete talitus, kaasates valdkondlikke eksperte ja praktikuid. Nõukoda aitab tagada isikuandmete õiguspärase töötlemise ning andmetöötlusel põhinevate avalike teenuste usaldusväärsuse, läbipaistvuse ja inimkesksuse ning toetab digiriigi IKT-arendusprojekte, mille puhul ilmnevad isikuandmete töötlemise või andmete taaskasutamisega seotud riskid või murekohad. Lisaks töötab nõukoda käsitletavate juhtumite põhjal välja ning pakub asutustele temaatilisi juhiseid isikuandmete õiguspäraseks töötlemiseks ning tüüpilisemate riskide maandamiseks või murekohtade lahendamiseks.

IT-arhitektuurinõukoda on JDMi riikliku digitalistu talituse juhitud kogu. Riikliku digitalistu talitus kaasab nõukotta teiste haldusalade ja asutuste eksperte. See nõukoda kehtestab ja ühtlustab riigi infosüsteemi üleseid infotehnoloogilisi nõudeid, annab tagasisidet ja kontrollib kavandatava või käimasoleva IKT-arendusprojekti tehnoloogiliste lahenduste ja valikute õigsust, süsteemiülest kvaliteeti, arhitektuuri ning jätkusuutlikkust.

Teenusearenduse nõukoda on JDMi teenuste talituse juhitud kogu, kus osalevad nii teistest haldusaladest kui ka erasektorist kaasatud eksperdid. See nõukogu ühtlustab ja jõustab avalike

⁷ Vabariigi Valitsuse 23.12.1996. a määrus nr 319 „Justiits- ja Digiministeeriumi põhimääruse kinnitamine“ – RT I, 16.09.2025, 18. Punktid 14² ja 14³.

teenuste arendamise ärilised ja teenusedisaini põhimõtted ning hindab ja kontrollib teenuse vastavust riiklikule teenusestandardile. Nõukogu toetab ka nimetatud põhimõtete ja standardi süsteemset rakendamist üleriigilistes arendustes.

Paragrahvis 11 sätestatakse nõukodade koosseis ja otsused. Nõukodasid on kolm, need on määratud kindlaks eelnõu §-ga 10.

Paragrahvi 11 lõike 1 kohaselt kutsub nõukojad kokku JDM. Osalejad nõukodades on asjaomase teema üleriigilised eksperdid. Need eksperdid võivad olla nii avaliku kui ka erasektori esindajad. Komisjoni liikmeteks võib määrata teiste valitsusasutuste ametnikke ja töötajaid asutuse juhi ettepanekul. Komisjoni töösse võib kaasata väljaspool riigiteenistust olevaid isikuid nende nõusolekul. Selline lähenemine on kooskõlas VVS § 46 lg-ga 6 ning JDMi põhimääruse punkti 18 alapunktiga 22 ja 59.

Sama paragrahvi lõikes 2 sätestatakse, et nõukoja arutelu lõpeb kirjaliku või taasesitamist võimaldavas vormis tehtud otsusega.

Paragrahvi 11 lõike 3 kohaselt kontrollib nõukoja otsuste täitmist JDM, kellel on õigus IKT-arendusprojekti juhtidelt saada asjakohast infot.

Kolmandas peatükis on nõuded IKT-arendusprojekti algatamise ettevalmistamiseks. Ettevalmistamine tähendab määruse kohaselt arendusprojektide kavandamist riigi IKT-arenduste plaani. Riigi IKT-arenduste plaan on dokument, mis koondab IKT-arendusprojekte ja IKT valdkondlikku visiooni ning vastab strateegiadokumentide, sh digiühiskonna arengukava riiklikele suundadele. Kuna digiteemad on integreeritud igasse eluvaldkonda, on oluline ka luua seosed IKT valdkondliku visiooniga, saamaks aru, kuhu asjaomane valdkond soovib liikuda. Riigi IKT-arenduste plaanis on tegevused prioriseeritud.

Paragrahvi 12 esimese lõike kohaselt algab tegevus valitsemisalade ärimuudatuste ettepanekutega. Nende ärimuudatuste tutvustamise eesmärk on saada aru, kuhu soovitakse valdkonna kui tervikuga liikuda ja millisesse suuremasse plaani konkreetsed arendusprojektid hakkavad panustama. Sihitult IKT-arendusprojektide elluviimine ei panusta jätkusuutliku ja läbimõeldud digiriigi arengusse.

Kinnitamata ideed ja esialgsed visioonid määruse kohaldamisalas ei ole. Soovitud muudatused peavad olema valdkonnas ametlikult kinnitatud vastava ministeeriumi kantsleri tasandil.

Paragrahvi 12 teise lõike kohaselt peavad valdkonna ärimuudatuste ettepanekud andma minimaalselt ülevaate seotud strateegiate ja muudatustega kaasnevatest IKT-arendusprojektidest. Projektid tuleb esitada aastate kaupa, mis on piisav aeg, arvestades IKT kiiret arengut ja riikliku IKT-plaani jaoks vajalikku stabiilsust.

Seotud strateegiate all on mõeldud eelkõige strateegiat „Eesti 2035“⁸ ja Eesti digiühiskonna arengukava⁹. Oluline on asutustel tuua esile seosed ka oma valdkonna strateegiaga, kui selline

---

⁸ Strateegia „Eesti 2035“. <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-plaanciering/strateegia> (22.12.2025)

⁹ Digiühiskonna arengukava 2030. <https://www.justdigi.ee/digi-side-ja-kuber/digiuhiskonna-arengukava-2030> (22.12.2025)

valdkondlik strateegia on koostatud. Seoseid ei tohiks lakooniliselt loetleda, vaid esitada selged ja ühemõttelised põhjendused, kuidas ärimuudatused panustavad kehtivatesse strateegiatesse.

Ärimuudatuste ettepanekute põhjal koostab JDM riigi IKT-arenduste plaani ettepanekud riiklikule IKT-juhtkogule.

Paragrahvi 12 kolmandas lõikes nähakse ette riigi IKT-arenduste plaani koostamine. Plaani ettepaneku koostab JDM, kuid plaan kinnitatakse lõplikult riiklikus IKT-juhtkodus.

Riiklik IKT-juhtkogu on kantsleritest koosnev juhtorgan, kes juhib IKT-projektide terviklikku arengut. Täpsemalt vaata selle kohta määruse 2. peatükki.

Nimetatud riigi IKT-arenduste plaanis on riigi IKT arendusvajadustele seatud prioriteedid. Arendusvajadused on vaja prioriseerida, kuna see aitab riigi strateegiliste IKT-eesmärkideni liikudes keskenduda digiriigi arengu seisukohalt olulisemale ja mõjusamale. Lisaks aitab prioriseerimine teha paremaid otsuseid, võimaldades kantsleritel öelda tegevuste elluviimise kohta jah või ei. Selline kava võimaldab üles leida funktsioonid, mida riigis dubleeritakse, ning neid vähendada, viies olulised ja prioriteetsed teemad ühte süsteemi, ning suunata eri haldusalad koostööle. Sellise plaani koostamise käigus tulevad välja ka aspektid, mis ei ole digiriigi nõuetega kooskõlas. Nõuded tagavad digiriigi arengu liikumise soovitud eesmärkide (vt määruse § 1) suunas. Digiriigi jätkusuutlikkuse arengusse ei panusta halvasti ellu viidud ning läbimõttlemata projektid. Vastupidi, need kahjustavad ja takistavad soovitud arengut.

See plaan on IKT rahastuse planeerimise ning vajaduse korral jagamise alus.

Neljandas peatükis määratakse kindlaks arendusprojekti elluviimise, lõpetamise ja auditeerimise kord.

Paragrahvis 13 nähakse ette protsess, mida järgida, kui on vaja ellu viia konkreetseid arendusprojekte.

Nimetatud paragrahvi esimese lõike kohaselt peab asutus kooskõlastama IKT-arendusprojekti algatamise JDMiga. Asutuse all on konkreetses sättes mõeldud IKT-arendusprojekti algatavat või ellu viivat valitsusasutust või valitsusasutuse hallatavat riigiasutust VVSi § 39 lg 3 ja § 43 lg 1 tähenduses. Selle järgi on valitsusasutused ministriumid, kaitsevägi ja Riigikantselei, samuti ametid ja inspektsioonid ning nende kohalikud täidesaatva riigivõimu volitustega asutused. Seadusega võib ette näha ka teisi valitsusasutusi.¹⁰ Valitsusasutuste hallata võivad olla riigi eelarvest finantseeritavad riigiasutused, kelle põhiülesanne ei ole täidesaatva riigivõimu teostamine. Seaduse alusel võivad valitsusasutuste hallatavad riigiasutused teostada täidesaatvat riigivõimu.¹¹ Ka sellised valitsusasutuste hallatavad riigiasutused on kohustatud kõnealuse määruse eelnõu nõudeid täitma.

Paragrahvi 13 teises lõikes sätestatakse, millised arendusprojektid tuleb JDMile kooskõlastamiseks esitada. Nimekirja tehes on arvestatud neid arendusi, mis toovad riigile

¹⁰ Vabariigi Valitsuse seadus – RT I, 07.05.2025, 9. VVS § 39 lg 3.

¹¹ VVS § 43 lg 1.

kaasa märkimisväärse mõju nii ressursi, kulude kui ka teenuse pakkumise mõttes. Isikutele toovad need eelkõige kaasa teenuse kvaliteedi või mugavusastme muutuse. Samuti võimaldavad sellised kategooriad tuvastada ebavajalikku dubleerimist, mis muude andmetega välja ei tule.

Oluliseks peetakse neid arendusi, kus luuakse uus infosüsteem, digiteenus või andmekogu.

Infosüsteem ei ole andmekogu sünonüüm. Infosüsteem ei ole õiguslik, vaid pigem tehniline termin. Seda võib mõista kui vahendite ja põhimõtete kogumit, mille abil kogutakse, töödeldakse, säilitatakse ja väljastatakse teatavaid andmeid¹². AvTSis on defineeritud riigi infosüsteem läbi selle komponentide järgnevalt: riigi infosüsteemi kuuluvad andmekogud, mis on infosüsteemi andmevahetuskihiga liitunud ja riigi infosüsteemi haldussüsteemis registreeritud, ning andmekogude pidamist kindlustavad süsteemid.¹³ Andmekogu legaalsed definitsioon on riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks.¹⁴ Andmekogu eristamiseks on formaalne tunnus – asutamine seaduse või selle alusel antud akti alusel. Kui seda pole tehtud, siis on tegemist üldise avaliku sektori andmetöötusega.¹⁵

Kindlustavatel süsteemidel ei ole AvTSis ühest definitsiooni, kuid AvTSist saab järeldada, et need kindlustavad andmekogude toimimist. Seega võiks omakorda järeldada, et nende süsteemide mõte on toetada teatud e-riigi jaoks oluliste süsteemide toimimist – näiteks andmekogudevahelist andmevahetust üle infosüsteemide andmevahetuskihiki (X-tee). Andmekogude pidamist kindlustavate süsteemide loetelu on ammendavalt esitatud avaliku teabe seaduses¹⁶ järgnevalt: klassifikaatorite süsteem¹⁷, geodeetiline süsteem¹⁸, aadressiandmete süsteem¹⁹, infosüsteemide andmevahetuskihiki (X-tee)²⁰ ja riigi infosüsteemi haldussüsteem²¹.

Teenus oma üldises tähenduses on inimese mõnd vajadust rahuldav toiming, tegevus või protsess, mittemateriaalne kaup.²² Liide „digi“ teenuse ees viitab digitaalsele vormile, muutmata teenuse definitsiooni sisu. Digiriigis kasutatakse terminit „teenus“ tavaliselt Vabariigi Valitsuse määruse „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ (edaspidi *TKTA*)²³ tähenduses. Üldjuhul seega ühes kahest tähendusest:

- kas otsese avaliku teenuse tähenduses ehk teenusena, mida asutus osutab füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule tema tahtel, sealhulgas eeldataval tahtel,

¹² EKI ühendsonastik 2025 – <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/infos%C3%BCsteem/1/est>.

¹³ AvTS § 43².

¹⁴ AvTS § 43¹.

¹⁵ Lähemalt saab andmekogude kohta infot Andmekaitse Inspeksiooni andmekogude juhiseist, sh leheküljelt 3. https://www.aki.ee/sites/default/files/dokumentid/andmekogude_juhend.pdf (22.12.2025)

¹⁶ AvTS § 43⁹.

¹⁷ Vabariigi Valitsuse 10.01.2008. a määrus nr 11 „Klassifikaatorite süsteem“ – RT I 2008, 4, 27.

¹⁸ Keskkonnaministri 26.10.2011. a määrus nr 64 „Geodeetiline süsteem“ – RT I, 28.12.2024, 53.

¹⁹ Keskkonnaministri 16.06.2021. a määrus nr 32 „Aadressiandmete süsteem“ – RT I, 28.12.2024, 43.

²⁰ Vabariigi Valitsuse 23.09.2016. a määrus nr 105 „Infosüsteemide andmevahetuskihiki“ – RT I, 06.08.2019, 17.

²¹ Vabariigi Valitsuse 28.08.2008. a määrus nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ – RT I, 29.12.2024, 15.

²² EKI ühendsonastik 2025 – <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/teenus/1/est> (22.12.2025)

²³ Vabariigi Valitsuse 25.05.2017 määruse nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ – RT I, 29.12.2024, 19

teeninduskontakti kaudu mis tahes suhtluskanalis ja mis võimaldab isikul täita seadusest tuleneva kohustuse või kasutada seadusest tulenevat õigust (TKTA § 2 lg 2), või

- sellise tugiteenuse tähenduses, mida osutab asutus enda või teise asutuse ametnikele või töötajatele. Tugiteenus toetab asutuse ülesannete täitmist (TKTA § 2 lg 5).

Märkimisväärse mõjuga on ka olukord, kus luuakse uusi funktsioone või lõpetatakse olemasolevate infosüsteemide, digiteenuste ja andmekogude tegevus. Funktsiooni all mõeldakse selle üldtähendust: millegi toimimise, kasutamise viis, millegi teostatav otstarve. Seega on mõeldud uue funktsionaalsuse all olukordi, kus olemasolevale infosüsteemile, digiteenusele või andmekogule lisatakse uus eesmärk, milleks seda kasutada saab. Samuti on oluline infosüsteemi, andmekogu või digiteenuse lõpetamine, kuivõrd see on seotud mitme teise osaga, mis kuulub riigi infosüsteemi, ja vajab üleriigilist läbipaistvust, mida on võimalik luua keskselt juhtides. Nende süsteemide muutumine või lõppemine on seega digiriigi seisukohast oluline muutus.

Vähem olulised ei ole ka olukorrad, kus digiteenused viiakse uuele platvormile või muudetakse olulisel määral teenuseprotsessi korraldust. Uuele platvormile viimine on oluline, kuivõrd toob endaga kaasa märkimisväärse ressursivajaduse või ümberkorraldamise ning võimaldab vananenud süsteeme viia digiriigi ajakohastatud nõuete kujule. Lisaks on Eestil vanu süsteeme, mida oleks vaja uuendada, mille puhul on oluline, et järgitaks digiriigile olulisi põhimõtteid ja suuniseid. Nende järgimise tagavad määruses sätestatud põhimõtted, nõuded ja protsess. Teenuseprotsessi muutmine on põhjenduste poolest oma olemuselt sarnane platvormide muutmisega.

Paragrahvi 13 lõikes 3 sätestatakse, milline teave on vaja iga konkreetse IKT-arendusprojekti puhul esitada. Küsitav teave on väga sarnane sellega, mis esitatakse IKT-digipöörete raames JDMile. Eesmärk oligi kasutada ära olemasolevaid protsesse ja teavet, mida niikuinii küsitakse. Sellise teabe esitamise kohustus kehtib vaid nende projektide puhul, mis on riikliku IKT-juhtkogu kinnitatud riigi IKT-arenduste plaanis.

Sama paragrahvi lõikes 4 sätestatakse nõuded, mille täitmine on IKT-arendusprojektides kohustuslik. Need nõuded on aluseks ka JDMi tehtavale kontrollile, kas projekt vastab digiriigi nõuetele. Nõuded esitatakse määruses viidetena, hoidumaks ebatarvilikust kordamisest. Nende täitmise kontrolli määruse rakendamisel tõhustatakse, kuivõrd praegu kõik osapooled kehtivatest digiriigi nõuetest ei lähtu.

Esiteks tuleb järgida Vabariigi Valitsuse 28.02.2007. a määruse nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“²⁴ paragrahvis 5 nimetatud põhimõtteid. Riigi infosüsteemi haldamise (edaspidi *RIHA*) põhimõtted on olulised, et tagada riigi infosüsteemi koosvõimelisus. Isegi kui RIHA süsteemi muudetakse või see praegusel kujul kaotatakse, jäävad need põhimõtted kestma. Sellised põhimõtted on:

- seaduslikkuse põhimõte – riigi infosüsteemi kuuluvas andmekogus töödeldakse andmeid avaliku ülesande täitmise käigus seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus ettenähtud kohustuse täitmiseks;

²⁴ Vabariigi Valitsuse 28.02.2008. a määrus nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ – RT I, 29.12.2024, 15.

- ühtsuse põhimõte – riigi infosüsteemi kuuluvad andmekogud peavad olema omavahel ühildatavad ning olema võimelised koostöömiseks, andmevahetuseks ja andmete kontrolliks;
- põhiandmete kasutamise põhimõte – andmed kogutakse võimalikult autentsest allikast ning koondatakse andmekogusse, mis on vastavate andmete suhtes ühtseks allikaks kõikidele riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele nende seadusekohaste ülesannete täitmisel;
- jälgitavuse põhimõte – kõik pöördumised andmekogu poole ja vastused kasutajale talletatakse (infosüsteemide andmevahetuskihiiga liitunud infosüsteemide korral turvaserverite turvalogides). Andmete olemasolu andmekogus ja nende töötlemise fakti peab olema võimalik tuvastada ja taastada;
- kaasaegse infotehnoloogia kasutamise põhimõte – riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu haldamisel kasutatakse maksimaalselt ära kaasaegse infotehnoloogia võimalused. Andmeid töödeldakse digitaalselt;
- andmevahetuse teenusekesksuse põhimõte – andmevahetus (riskasutus) erinevate andmekogude ja töötajate vahel realiseeritakse andmeteenuste põhjal;
- tehnilise ja organisatsioonilise optimaalsuse põhimõte – andmekogu asutatakse ja selle muutmine toimub, pidades silmas riigi infosüsteemi haldamise põhimõtteid ja lähtudes valdkonna heast tavast ning valdkonna eest vastutava ministri (seletuskirja koostamise ajal oli selleks justiits- ja digiminister) kehtestatud riigi IT koosvõime raamistikest.

Teiseks tuleb IKT-arendusprojektides järgida koostoimeraamistiku juhiseid. Koostoimeraamistik on arengukava elluviimiseks mõeldud dokument, millest JDM lähtub infopoliitiliste otsuste tegemisel, struktuurifondidest rahastatavate projektide hindamisel, riigi infosüsteemi õigusaktide väljatöötamisel, ministriumide IKT-alaste õigusaktide kooskõlastamisel ning infosüsteemide ja seotud arenduste kooskõlastamisel. Lisaks on raamistik eri osapoolte kokkulepe, millest kõik osapooled oma tegevuses juhinduda võiksid, toetades seeläbi arengukavas seatud eesmärkide saavutamist.²⁵ Koostoimeraamistik avalikustatakse veebilehel digiriik.eesti.ee.²⁶ Seda uuendatakse vastavalt vajadusele ning selle kinnitab digivaldkonna eest vastutav minister.

Kolmandaks tuleb arendusprojektides arvestada asjakohaste arengukavade ja strateegiatega. Need on samas tähenduses kui käesoleva määruse eelnõu § 4 lõikes 2.

Neljandaks tuleb arvestada TKTA §-de 6, 7, 9 ja 13–15 nõuetega. Need on eelkõige nn üldised nõuded teenuste korraldamiseks (vt täpsemalt TKTA §-d 6 ja 7). See tähendab seda, et asutuse teenuste korraldamine peab tagama eelkõige:

- mõõdetava või tajutava väärtuse tekkimise igale teenuse sihtrühmale ja huvirühmale;
- väärtust mittelooivate teenuste lõpetamise või ümberkorraldamise;
- teenuste kasutajate rahulolu ja isikute optimaalse halduskoormuse;
- asutuse ülesannete täitmise ja teenuste osutamise dokumenteerimise optimaalses mahus;
- koostöö teiste asutuste ja muude osalistega, mis aitab kaasa avaliku sektori kui terviku tõhususele ja isikute vajaduste arvestamisele otseste avalike teenuste arendamisel;

²⁵ Koostoimeraamistik. <https://digiriik.eesti.ee/koostoimeraamistik/1-sissejuhatus> (22.12.2025)

²⁶ Koostoimeraamistik. <https://digiriik.eesti.ee/koostoimeraamistik> (22.12.2025)

- teenuste osutamise ja koostöö järjepidevuse ametniku või töötaja teenistus- või töösuhte lõppemise, asutuse töökorralduse muutmise või ametniku avaliku võimu teostamise õiguse peatumise korral või töötaja ajutise äraoleku ajal.

Asutusel peab olema ülevaade oma põhiülesannete täitmise käigus või tulemusel osutatavatest teenustest. See peab olema lihtsalt ajakohastatav.

Eraldi on sätestatud täpsustavad nõuded otseste avalike teenuste osutamisele (vt täpsemalt TKTA § 9). Selliste nõuete alla kuulub näiteks see, et teenust osutav asutus peab tagama teabe lihtsasti leitavuse, olemasolevaid andmeid ei ole lubatud isikult uuesti küsida ning asutus ei pane isikule kohustust kontrollida ja kinnitada asutuste loodud või töödeldud andmete õigsust, kuid isikul peab olema võimalus andmeallikat ebatäpsetest või eksitavatest andmetest teavitada ja nende parandamist nõuda.

TKTA §-d 13–15 sätestavad eelkõige nõuded teabe haldamisele ja teabele juurdepääsu korraldamisele, teabe jagamisele ja vahetamisele ning teabe saatmisele isiku ametliku e-posti aadressi kaudu.

Viiendaks on oluline kirjeldada ja hinnata igas arendusprojektis selle mõju. Mõju juures tuuakse välja konkreetseid mõõdikuid, mille alusel soovitud mõju saavutamist hinnatakse.

Kuuenda nõudena on sätestatud eelnõu §-s 3 nimetatud põhimõtete järgimine. Need sõnastavad üldised suunad, kuhu digiriik soovib oma riigi infosüsteemiga seotud arendustega liikuda.

Viimasena on oluline kaaluda ja põhistada ka võimalusi koostööks erasektoriga. Selleks et lihtsustada koostöö läbimõtlemit ja põhistamist, milliseid digiteenuseid peaks riik ise arendama ja millised on mõistlik usaldada erasektorile, on Riigikantselei koostöös Justiits- ja Digiministeeriumiga koostanud juhendi „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“.²⁷ See on avaliku sektori teenuseomanikele suunatud raamistik, mida rakendada arendusotsuste ja hangete kavandamisel.

Paragrahvi 13 lõike 5 kohaselt küsib JDM juhul, kui taotluse esitanud asutusel esineb lõikes 4 nimetatud nõuete täitmisel puudusi, temalt asjakohaseid selgitusi või annab vajaduse korral puuduste kõrvaldamise tähtaja. Viimasel juhul pikeneb kooskõlastamise otsuse tähtaeg selgituste saamiseks, suuniste täitmiseks ja puuduste kõrvaldamiseks antud tähtaja võrra.

Paragrahvi 13 lõike 6 kohaselt on lisaks küsimuste esitamisele ja puuduste kõrvaldamiseks tähtaja andmisele võimalik JDMil suunata teema ühte digiriigi nõukogudest: andme-, IT- arhitektuuri- või teenusearenduse nõukotta. Teema võib vajaduse korral suunata ka mitmesse nõukotta, kui see on vajalik IKT-arendusele hinnangu andmiseks. Nõukojad on kindlaks määratud eelnõu §-s 10.

Andmenõukoda on kogu, mida juhivad JDMi AI ja andmete talitus, kaasates valdkondlikke eksperte ja praktikuid nende nõusolekul. Nõukoda aitab tagada isikuandmete õiguspärase töötlemise ning andmetöötlusel põhinevate avalike teenuste usaldusväärsuse, läbipaistvuse ja

²⁷ Riigikantselei ja Justiits- ja Digiministeeriumi juhend „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“. <https://riigikantselei.ee/avalike-digiteenuste-omaniku-ja-pakkuja-valik-0> (22.12.2025)

inimkesksuse ning toetab digiriigi IKT-arendusprojekte, mille puhul ilmnevad isikuandmete töötlemise või andmete taaskasutamise seotud riskid või murekohad. Lisaks töötab nõukoda käsitletavate juhtumite põhjal välja ning pakub asutustele temaatilisi juhiseid isikuandmete õiguspäraseks töötlemiseks ning tüüpilisemate riskide maandamiseks või murekohtade lahendamiseks.

IT-arhitektuurinõukoda on JDMi riikliku digitaristu talituse juhitud kogu. Riikliku digitaristu talitus kaasab nõukotta teiste haldusalade ja asutuste eksperte nende nõusolekul. See nõukoda kehtestab ja ühtlustab riigi infosüsteemi üleseid infotehnoloogilisi nõudeid, annab tagasisidet ja kontrollib kavandatava või käimasoleva IKT-arendusprojekti tehnoloogiliste lahenduste ja valikute õigsust, süsteemiülest kvaliteeti, arhitektuuri ning jätkusuutlikkust.

Teenusearenduse nõukoda on JDMi teenuste talituse juhitud kogu, kus osalevad nii teistest haldusaladest kui ka erasektorist kaasatud eksperdid kui nad on selleks oma nõusolekut väljendanud. See nõukogu ühtlustab ja jõustab avalike teenuste arendamise ärilised ja teenusedisaini põhimõtted ning hindab ja kontrollib teenuse vastavust riiklikule teenusestandardile. Nõukogu toetab ka nimetatud põhimõtete ja standardi süsteemset rakendamist üleriigilistes arendustes.

Kõigist kolmest nõukojast tulnud juhiste täitmine on üks eeldus, et saada IKT-arendusprojektile JDMi positiivne arvamus. Positiivne arvamus on oluline ka IKT-arendusprojekti rahastamise kooskõlastamiseks.

Paragrahvi 13 lõike 7 kohaselt toimub konkreetse IKT-arendusprojekti kooskõlastamine üldjuhul 20 tööpäeva jooksul alates taotluse saamisest. Kui on põhjendatult kiireloomuline projekt, on tähtaeg viis tööpäeva. Kiireloomulised juhud saavad olla vaid erandlikud ning sellised, mida ei olnud võimalik aastaplaani tegemisel ette näha. Kui taotlus on puudustega või JDM otsustas saata teema nõukotta, siis kooskõlastamise tähtaeg selle aja võrra pikeneb.

Paragrahvi 13 lõike 8 kohaselt on JDMil õigus esitada asutusele märkusi ja soovitusi, mida asutus peab positiivse vastuse saamiseks arvesse võtma.

Paragrahvi 13 lõikes 9 määratakse protsess olukorraks, kus IKT-arendusprojekti ei kooskõlastata. Selline olukord saab tekkida kahel juhul:

- 1) taotluses tuvastati puudused, mida asutus ei kõrvalda või keeldub kõrvaldamast;
- 2) arendusprojekt ei vasta käesoleva määruse § 5 lõike 4 tingimustele. Seda kooskõla pole võimalik saavutada ka puuduste kõrvaldamisega, näiteks ei ole projekt oma olemuselt digiriigile vajalik ega täida selle nõudeid.

Paragrahvi 13 lõike 10 kohaselt annab JDM, juhul kui IKT-arendusprojekt jääb kooskõlastamata, sellest koos põhjendustega teada taotluse esitanud asutusele.

Paragrahvi 13 lõikes 11 sätestatu kohaselt võib RaM, juhul kui IKT-arendusprojektiks taotletakse rahastust riigieelarvelistest vahenditest, küsida selliste arendusprojektide kohta arvamust JDMilt. JDM annab arvamuse vastavalt käesoleva määruse eelnõu põhimõtetele ja nõuetele.

Sama paragrahvi lõige 12 võimaldab JDMil anda RaMile arvamuse ka omaalgatuslikult. Ka sellisel juhul on arvamus antud vastavalt käesoleva määruse eelnõu põhimõtetele ja nõuetele.

Lõike 13 alusel auditeerib ja kooskõlastab IKT-arendusprojekti riiklik IKT-juhtkogu.

Paragrahvis 14 reguleeritakse IKT-arendusprojektidega seotud aruandlust.

Lõike 1 kohaselt tuleb riiklikus IKT-arenduste kavas olevatest ellu viidud IKT-arendusprojektidest teha ülevaade 30 päeva jooksul alates projekti valmimisest. Ülevaate teeb riiklikule IKT-juhtkogule JDM.

Lõike 2 kohaselt saab JDM õiguse vajaduse korral küsida asutustelt, kes arendusprojekte tegid, aruandluseks vajalikku informatsiooni.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõju

Sihtrühm (mõjutatud isikud):

- kõik riigiasutused, sh nii valitsusasutused kui ka valitsusasutuste hallatavad asutused (2025. a juuli seisuga on Eestis asutuste arv 2221²⁸, millest spetsiifiliselt IKT-ga tegelevaid asutusi on 10²⁹);
- JDM kui riigi IKT keskne korraldaja;
- kohaliku omavalitsuse asutused, kes teevad IKT-arendusi;
- erasektor.

4.1. Mõjuvaldkond: majanduslik mõju

IKT juhtimise nõuete edukal rakendamisel on võimalik saavutada väiksemad arendus- ja halduskulud. Riik ei loo dubleerivaid teenuseid ja tooteid, vaid kasutab olemasolevaid lahendusi, mis on võimalik kiiremini kasutusele võtta. Suurim mõju majanduslikus valdkonnas on see, et sama ressursiga on võimalik hakata suuremat väärtust looma. Riigi IKT-ressursid on efektiivsemalt kasutusel. Mõjud väljenduvad iga arendusprojekti puhul, seega võib mõju lugeda märkimisväärseks.

Ebasoovitavad mõjud on eelkõige seotud sellega, et väiksemaid kulusid ei saavutata ja teenuste dubleerimist jätkatakse. Selline mõju tekib, kui asutused ei järgi määruse nõudeid. Osalise järgmise korral on ka mõju väiksem.

Lisaks kaasneb erasektorile mõningane mõju tulenevalt sellest, et hakatakse potentsiaalselt süsteemsemat tähelepanu pöörama võimalustele teenuseid arendada koostöös erasektoriga. See

²⁸ Avaliku sektori statistika. <https://fin.ee/riigihaldus-ja-avalik-teenistus-kinnisvara/riigihaldus/avaliku-sektori-statistika> (14.01.2026).

²⁹ Vt ka Riigi IT majad. <https://digiriik.eesti.ee/riigi-it-majad> (14.01.2026).

ei tõsta ettevõtjate halduskoormust, kuna siin on ettevõtja on äritegevuse ja teenuse pakkuja rollis. Ettevõtja põhitegevusega tegelemist ei saa pidada halduskoormuseks.

4.2. Mõjuvaldkond: e-riik

IKT juhtimise nõuete parem rakendamine toob kaasa suurema läbipaistvuse ja usalduse riigi teenuste vastu. Tekivad IKT-arendusprojektide vaatest selgemad ja jälgitavamad protsessid. See võimaldab lihtsamalt ka küberturvalisuse, andmekaitse- jms nõuete kontrolli. Kogumis suurendab see kodanike ja ettevõtjate usaldust e-riigi vastu.

Juba olemas olevaid lahendusi saab kasutusele võtta paindlikumalt ja kiiremini. IKT tõhusa juhtimise korral on võimalik tegeleda rohkem ka innovatsiooniga, mitte vaid vanade või olemasolevate süsteemide haldamisega. Suund innovatsioonile tagab omakorda e-riigi arengu ja rahvusvahelise konkurentsivõime.

Mõjud väljenduvad iga arendusprojekti puhul, seega võib mõju lugeda märkimisväärseks.

Ebasoovitavad mõjud on protsesside läbipaistmatus ning olemasoleva vähene kasutusele võtmine. See mõju avaldub, kui asutused ei järgi määruse nõudeid. Osalise järgimise korral on ka mõju väiksem.

4.3. Mõjuvaldkond: avalik sektor

Avalikus sektoris hakatakse paremaid andmepõhiseid otsuseid tegema selle alusel, millised IKT-arendusprojektid on riigile prioriteetsed ning kus on võimalik asutustel omavahel paremat koostööd teha. Sellega omakorda panustatakse läbipaistvusesse. Ka tekib nii riigile kui ka KOVile parem ülevaade, millised teenused on juba olemas ja millised mitte.

JDMi töökoormus suureneb mõningal määral, kuivõrd nii JDMi digiriigi kui ka küberturvalisuse ja digitaristu osakonnad tegelevad määruse nõuete kontrolliga ning nõukodade ja juhtkogu ettevalmistamisega.

Mõjud väljenduvad iga arendusprojekti puhul, seega võib mõju lugeda märkimisväärseks.

Ebasoovitavad mõjud on protsesside läbipaistmatus ning olemasoleva vähene kasutusele võtmine. See mõju avaldub, kui asutused ei järgi määruse nõudeid. Osalise järgimise korral on ka mõju väiksem. Teatud perioodidel võib olla JDMi töökoormus suurem, kuna IKT valdkonnas eraldatakse raha konkreetsel ajal. Seetõttu võib eeldada, et asutused tahavad oma plaanid saada paika enne seda perioodi ja esitavad oma taotlusi viimasel võimalikul ajal või vahetult enne seda.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine vajab digiriigi osakonnas kolme uue töökoha loomist. Nende töötajate ülesanne on määrust rakendada, sh nõukodasid kokku kutsuda, riiklikku IKT-juhtkogu ette valmistada ning määruse põhimõtteid ja nõudeid kontrollida.

Mujal lisaraha vajadust ei teki.

Muudatustega kaasneb kulude kokkuhoid dubleerimata ja mitteprioriteetsete IKT-arenduste tegemata jätmisest. Need summad saab suunata IKT lisarahastuseks, mille vajadus täna on märkimisväärselt suur.

6. Määruse jõustumine

Määrus on kavandatud jõustuma üldises korras. Ettevalmistused IKT juhtimise muutmiseks JDMis on juba käimas, mistõttu ei ole vaja eraldi jõustumistähtaega ette näha. Sihtgrupp esitab endal juba olemasolevat infot, seega selles osas sihtgrupile lisaaega normiga kohanemiseks ei ole vaja anda.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks kõikidele ministeeriumidele, Riigikantseleile, Riigi Infosüsteemi Ametile, Registrate ja Infosüsteemide Keskusele, Riigi IT Keskusele (RIT), Riigiside Sihtasutusele, Rahandusministeeriumi infotehnoloogiakeskusele, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele, Keskkonnaministeeriumi infotehnoloogiakeskusele, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi infotehnoloogiakeskusele, Andmekaitse Inspektsioonile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule eelnõude infosüsteemi kaudu.